

Len nestiahnuť slučku skôr, než si je človek istý, že chytil ten správny koniec.

Môžeme časť priestoru pokladať za vec? V istom zmysle to zjavne robíme vždy, keď hovoríme o priestorových veciach.

Zdá sa totiž – aspoň teraz to tak chápem – že odstránením mien pomocou definícií sa to nevyriešilo: napríklad, zložené priestorové predmety sa mi zdajú v nejakom zmysle podstatne vecami – vidím ich takpovediac ako veci. – A zdá sa, že ich označovanie prostredníctvom mien je viac než len nejaký jazykový trik. Priestorové zložené predmety – napr. – sa javia – ako sa zdá – skutočne ako veci.

Čo to však všetko znamená?

Už len to, že tieto predmety úplne inštinktívne označujeme pomocou mien. –

14. 5. 15.

Jazyk je časťou nášho organizmu a je nemenej komplikovaný ako tento organizmus. [Porov. 4.002.]

Starý problém komplexu a faktu.

15. 5. 15.

Teória komplexu sa vyjadruje vo vetách, ako je táto: „ak je nejaká veta pravdivá, potom Niečo existuje“ zdá sa, že je rozdiel medzi faktom, ktorý vyjadruje veta: a je v relácii R k b , a komplexom: a v relácii R k b , ktorý je práve tým, čo „existuje“, ak je táto veta pravdivá. Zdá sa, akoby sme toto Niečo mohli *označiť*, a síce pomocou vlastného „zloženého znaku“. – Pocity, ktoré sa vyjadrujú v týchto vetách, sú úplne prirodzené a nevyumelkované; musia sa teda zakladať na niečom pravdivom. Ale na čom?

Čo záleží na mojom živote?

Tolko je jasné, že komplex môže byť daný len svojím opisom; a tento opis bude súhlasiť alebo nesúhlasiť. [Pozri 3.24.]

Veta, v ktorej je reč o nejakom komplexe, nebude, ak tento komplex neexistuje, nezmyselná, ale jednoducho nepravdivá. [Pozri 3.24.]

16. 5. 15.

Keď vidím priestor, vidím všetky jeho body?

Niečo „protirečiace logike“ možno v jazyku reprezentovať práve tak málo, ako možno v geometrii obrazec protirečiaci zákonom priestoru reprezentovať pomocou jeho súradníc, alebo povedzme udať súradnice bodu, ktorý neexistuje. [3.032.]

Ak by existovali vety, ktoré by vyjadrovali existenciu praobrazov, potom by tieto vety boli jedinečné a boli by akýmisi „logickými vetami“, a počet týchto viet by dal logike nemožnú realitu. V logike by existovala koordinácia.

18. 5. 15.

Možnosť všetkých pripodobnení, celej obrazovosti nášho spôsobu vyjadrovania spočíva v logike zobrazenia. [4.015.]

19. 5. 15.

Dokonca aj teleso v pohybe môžeme chápať, *a síce spolu s jeho pohybom*, ako vec. Tak ako sa Mesiac otáčajúci sa okolo Zeme pohybuje okolo Slnka. Tu sa zdá celkom jasné, že toto zvecnenie nie je ničím iným než logickou manipuláciou – ktorej možnosť mimochodom môže byť nanajvýš významná.

Alebo uvažujme o zvecneniach ako: melódia, hovorená veta. –

Keď hovorím „ x “ má význam“, cítim v tom: „je nemožné, že „ x “ znamená povedzme tento nôž alebo tento list“? Vôbec nie. Naopak.

20. 5. 15.

Komplex je predsa vec!

21. 5. 15.

Zrejme môžeme priestorovo reprezentovať stav vecí, ktorý by odporoval zákonom fyziky, nie však stav vecí, ktorý by odporoval zákonom geometrie. [3.0321.]

22. 5. 15.

Matematická notácia nekonečných radov, ako „ $1 + \frac{x}{1!} + \frac{x^2}{2!} + \dots$ “

spolu s bodkami je príkladom onej rozšírenej všeobecnosti. Je daný zákon a napísané členy slúžia ako ilustrácia.

Tak by sme mohli namiesto (x)fx napísať „fx.fy...“.
Priestorové a časové komplexy.

23. 5. 15.

Hranice môjho jazyka znamenajú hranice môjho sveta. [5.6.]

Existuje skutočne len jedna svetová duša, ktorú nazývam prednostne *mojou* dušou, a iba ako ju chápem to, čo nazývam dušami iných.

Predchádzajúca poznámka poskytuje kľúč k rozhodnutiu, koľko pravdy je v solipsizme. [Pozri 5.62.]

Už dlho som si bol vedomý toho, že by som mohol napísať knihu „Aký svet sa mi naskytol“. [Porov. 5.631.]

Nemáme z Jednoduchej relácie práve ten pocit, ktorý sa nám vždy vynára ako hlavný dôvod pre predpoklad „jednoduchých predmetov“, nemáme tento istý pocit, keď myslíme na reláciu medzi menom a zloženým predmetom?

Predpokladajme, že zloženým predmetom je táto kniha; nech sa nazýva „A“. Výskyt „A“ vo vete potom predsa ukazuje výskyt tejto knihy vo fakte. *Ani pri analýze sa nerozkladá ľubovoľne, takže by azda bol jeho rozklad v každej vete úplne odlišný.* – [Pozri 3.3442.]

A tak ako výskyt mena vecí v rôznych vetách, tak aj výskyt mena zložených predmetov ukazuje, že je tu spoločná istá forma a istý obsah.

Napriek tomu sa však zdá, že stav vecí skladajúci sa z *nekonečne* veľa častí je chiméra!

Istým sa však zdá aj to, že existenciu jednoduchých predmetov nevyvodzujeme z existencie určitých jednoduchých predmetov, ale že ich skôr spoznávame ako konečný výsledok analýzy – takpovediac prostredníctvom opisu – prostredníctvom procesu, ktorý k nim vedie.

Preto, že je nejaký rečový zvrät nezmyselný, môžeme ho ešte stále používať – pozri poslednú poznámku.

V knihe „Svet, ktorý sa mi naskytol“ by bolo treba informovať aj o mojom tele a povedať, ktoré údy podliehajú mojej vôli atď. To je totiž metóda, ako izolovať subjekt, alebo skôr, ako ukázať, že v istom dôležitom zmysle nijaký subjekt neexistuje: o ňom jedinom by totiž v tejto knihe *nemohla* byť reč. – [Pozri 5.631.]

24. 5. 15.

Hoci jednoduché predmety z nazerania nepoznáme; zložené predmety z nazerania *poznáme*, z nazerania vieme, že sú zložené. – A že nakoniec musia pozostávať z jednoduchých vecí?

Vyberieme napríklad z nášho zorného poľa istú časť, vidíme, že je ešte stále zložená, že istá jej časť je ešte stále zložená, ale už jednoduchšia, atď. –

Je mysliteľné, aby sme – napr. – *videli*, že *všetky body istej plochy sú žlté*, bez toho, že by sme videli nejaký *jeden* bod tejto plochy? Takmer sa zdá, že je to tak.

Vznikanie problémov: ťaživé napätie, ktoré sa jedného dňa zhlukne do otázky a zobjektivizuje sa.

Ako by sme, napr., opísali plochu rovnomerne pokrytú modrou farbou?

25. 5. 15.

Javí sa nám vizuálny obraz nejakého minimum *visibile* skutočne ako nedeliteľný? Čo je rozpriestranené, je deliteľné. Existujú v našom vizuálnom obraze časti, ktoré *nie* sú rozpriestranené? Povedzme obrazy stálic? —

Pudenie k mystičnu pochádza z toho, že veda naše želania neuspokojuje. *Cítíme*, že dokonca aj keby boli všetky *možné* vedecké otázky zodpovedané, *nášho problému sa to stále ani len nedotklo*. Iste, potom už jednoducho neostáva nijaká otázka; a práve to je odpoveď. [Porov. 6.52.]

Tautológiu afirmuje *každá* veta; kontradikciu každá neguje. (Ku každej vete by sme mohli bez toho, že by sme zmenili jej zmysel, pripojiť pomocou „a“ nejakú tautológiu a rovnako negáciu nejakej kontradikcie.)

A „bez toho, že by sme zmenili jej zmysel“ znamená: bez toho, že by sme zmenili to, čo je *podstatné* na znaku samom. Pretože; *znak* nemožno zmeniť bez toho, že by sa zmenil jeho zmysel. [Porov. 4.465.]

„aRa“ *musí* mať zmysel, ak má zmysel „aRb“.

Želanie udalosti predchádza, vôľa ju sprevádza.

Predpokladajme, že by moje želanie bolo sprevádzané nejakým konaním. Chcel som toto konanie?

Nezdalo by sa toto sprevádzanie náhodným v protiklade k nutnému sprevádzaniu vôle?

9. 11. 16.

Je viera skúsenosť?

Je myšlienka skúsenosť?

Všetka skúsenosť je svet a nepotrebuje subjekt.

Vôľový akt nie je skúsenosť.

19. 11. 16.

Aký máme dôvod predpokladať chcejúci subjekt?

Nestačí k individualizácii zase *môj svet*?

21. 11. 16.

Že je možné zostaviť všeobecnú vetnú formu, nehovorí nič iné než: každá možná vetná forma sa musí dať *predvídať*.

A *to* znamená: nikdy nemôžeme dospieť k vetnej forme, o ktorej by sme mohli povedať: áno, nedalo sa predvídať, že takéto niečo existuje.

To by totiž znamenalo, že sme mali novú skúsenosť, a až táto skúsenosť umožnila túto vetnú formu.

Teda: všeobecná vetná forma sa musí dať zostaviť, pretože možné vetné formy musia byť a priori. Preto, že možné vetné formy sú a priori, preto existuje všeobecná vetná forma.

Pritom je úplne nepodstatné, či dané základné operácie, prostredníctvom ktorých majú vzniknúť všetky vety, vytvárajú vety na rôznych logických úrovniach, alebo či ostávajú v rámci jednej úrovne.

Vetu, ktorú vôbec niekedy budeme môcť utvoriť, mohli by sme utvoriť aj hneď teraz.

Teraz potrebujeme vyjasnenie pojmu atomárnej funkcie a pojmu „a tak ďalej“.

Pojem „a tak ďalej“, vyjadrený znakmi „...“, je jeden z najdôležitejších a, ako všetky iné, nekonečne fundamentálny.

Iba on nás totiž oprávňuje vybudovať logiku, resp. matematiku, „takto ďalej“ zo základných zákonov a základných znakov.

„A tak ďalej“ vystupuje hneď na samom začiatku starej logiky, keď sa povie, že teraz po udaní základných znakov môžeme „takto ďalej“ utvoriť jeden znak po druhom.

Bez tohto pojmu by sme jednoducho ostali stáť pri základných znakoch a nemohli by sme „ďalej“.

Pojem „a tak ďalej“ je ekvivalentný s pojmom operácie. [Porov. 5.2523.]

Po znaku operácie nasleduje znak „...“, ktorý znamená, že výsledok operácie sa môže opäť stať bázou tej istej operácie, „a tak ďalej“.

22. 11. 16.

Pojem operácie je úplne všeobecne ten, na základe ktorého možno podľa istého pravidla tvoriť znaky.

23. 11. 16.

O čo sa opiera možnosť operácie?

O všeobecný pojem štruktúrálnej podobnosti.

Napr. podľa môjho chápania elementárnych viet musia mať tieto vety niečo spoločné; inak by som o nich všetkých vôbec nemohol hovoriť kolektívne ako o „elementárnych vetách“.

Potom sa však tiež musia dať vyvodiť jedny z druhých ako výsledky operácií.

Pretože ak majú dve elementárne vety skutočne niečo spoločné, čo elementárna veta a zložená veta spoločné nemajú, tak sa toto spoločné musí dať nejako všeobecne vyjadriť.

24. 11. 16.

Keď bude známa všeobecná charakteristika operácie, potom tiež bude jasné, z ktorých elementárnych súčastí *operácia* vždy pozostáva.

Ak nájdeme všeobecnú formu operácie, tak máme tiež všeobecnú formu výskytu pojmu „a tak ďalej“.

26. 11. 16.

Všetky operácie sú zložené zo základných operácií.

28. 11. 16.

Buď je istý fakt v inom fakte obsiahnutý, alebo je od neho nezávislý.

2. 12. 16.

Podobnosť znaku všeobecnosti s argumentom sa ukáže, ak namiesto φa napíšeme $(ax)\varphi a$. [Porov. 5.523.]

Argumenty by sme mohli zaviesť aj tak, že by vystupovali iba na jednej strane znaku totožnosti. Teda vždy podľa analógie s „ $(\exists x).\varphi x.x=a$ “ namiesto „ φa “.

Správna metóda vo filozofii by vlastne bola tá, nepovedať nič okrem toho, čo sa povedať dá, teda vety prírodovedy, teda čosi, čo s filozofiou nemá nič do činenia, a potom, ak by niekto iný chcel povedať niečo metafyzické, vždy mu ukázať, že istým znakom vo svojich vetách nedal nijaký význam. [Pozri 6.53.]

Táto metóda by bola pre toho druhého neuspokojivá (nemal by pocit, že ho učíme filozofiu), ale bola by tou jedinou správnou metódou. [Pozri 6.53.]

7. 1. 17.

V tom zmysle, v ktorom existuje hierarchia viet, existuje prirodzene tiež hierarchia právd a negácií atď.

No v tom zmysle, v ktorom existujú vety v najvšeobecnejšom zmysle, existuje len jedna pravda a jedna negácia.

Tento zmysel získavame z toho prvého tým, že vetu vo všeobecnosti uchopujeme ako výsledok tej *jednej* operácie, ktorá všetky vety vytvára z najnižšej úrovne atď.

Najnižšia úroveň a táto operácia môžu zastupovať celú hierarchiu.

8. 1. 17.

Je jasné, že logický súčin dvoch elementárnych viet nikdy nemôže byť tautológiou. [Porov. 6.3751.]

Ak je logický súčin dvoch viet kontradikciou a zdá sa, že tie vety sú elementárne vety, tak vidíme, že v tomto prípade zdanie klame. (Napri.: A je červené a A je zelené.)

10. 1. 17.

Ak je dovoľená samovražda, potom je dovoľené všetko.

Ak niečo nie je dovoľené, potom samovražda nie je dovoľená.

Toto vrhá svetlo na podstatu etiky. Pretože samovražda je takpovediac elementárny hriech.

A keď ju skúmame, tak je to, ako keď skúmame ortuťovú paru za účelom pochopiť podstatu pár.

Alebo ani samovražda nie je osebe ani dobrá, ani zlá!